

Използване на записи в съдебното производство. Записите и GDPR.

В хода на спорове по търговски и граждански въпроси могат да възникнат ситуации, в които страна по спора да разполага с придобити от нея (а при това създадени или от нея, или от друго лице) звукови или видео записи, които могат да имат отношение към спора и поне теоретично биха (ако можеха да бъдат използвани) да: (1) послужат за да докажат тезата на страната в спора; (2) да убедят съда или друг орган, овластен да решава спора; и прочее.

В тези случаи стои интересният въпрос дали такива записи могат да бъдат на практика използвани и ако да – в какви случаи?

В други юрисдикции (например в Англия и Уелс), ограниченията по отношение на създаването на звукозаписи касаят запис на разговор, който е проведен по частна или публична телефонна или друга комуникационна линия, но са разрешени на търговци, които са получили съгласие (включително и по други причини и включително и по подразбиране) от записаното лице; са по строго определени причини; и отговарят на изискванията на правните норми като GDPR и правото на личен живот по чл. 6 на ЕКПЧ.

Използване на записи в гражданския процес

Използването на звукозаписи и видеозаписи като доказателствени средства в гражданския процес е допустимо, но в повечето случаи, преди съдът да ги приеме, е необходимо извършването на експертиза от определено от съда вещо лице (чл. 195 ГПК). Целта на тази експертиза е да докаже автентичността на записа, т.е. дали е манипулиран и да се идентифицира лицето/лицата от предоставения запис.

Тук следва да се уточни, че не винаги е необходимо извършването на експертиза, за да бъдат приети като доказателства звукозаписи и видеозаписи. Такава е хипотезата, при която при представяне на такива доказателства насрещната страна не ги оспори. Тогава съдът може да приеме доказателствата и да ги приобщи към делото без изготвянето на експертиза от вещо лице.

Физическото възпроизвеждане на доказателствени факти, каквито са по естеството си звукозаписите и видеозаписите, следва да отговарят на общото изискване – да са достоверни.

Видеозаписът, например, подлежи на непосредствено възприемане от съда след приемането на носителя (диск, касета и др.) по делото като веществено доказателство. Специфичният способ за възприемането му е оглед, който е регламентиран в чл. 204 от Гражданския процесуален кодекс (ГПК)¹. Огледът се

---

¹ Чл. 204. (1) По молба на страните или по своя преценка съдът може да назначи оглед на движими или недвижими вещи или освидетелстване на лица с участие или без участие на свидетели и вещи лица.

осъществява с участието на двете страни. Установените при огледа факти следва да се разгледат от съда заедно с останалите обстоятелства по спора.

Задължителното тълкуване, което ВКС дава относно веществените доказателства в гражданския процес е, че по аргумент на чл. 204, ал. 1 ГПК, те са необходими и допустими доказателства в определени случаи.

Така, вещественото доказателство е предмет, който възпроизвежда факт от значение за делото или от който могат да се направят доказателствени изводи за решаване на спора. Всеки предмет може съобразно връзката, в която се намира със значимия за спора факт, да носи спрямо него ролята на веществено доказателство.

Независимо от липсата на изрично посочване на видео или аудио носителите като веществено доказателство, след като съдържащите се в тях данни могат да бъдат интерпретирани по съответния ред, дори с използването на специални знания, то може да се приеме, че видео- или звукозаписът може да бъде използван за целите на доказването в гражданския процес.

Записите, като доказателство в наказателния процес

Всякакви видове кино-, видео-, звукозаписи и фотоснимки, ако са направени по реда и правилата на НПК, са винаги веществени доказателствени средства.

Веществените доказателствени средства са уредени в чл.125 НПК². Те са изготвени по съответния ред предмети, чрез които се възпроизвеждат следи, годни да изяснят факти от предмета на доказване. Макар и обикновено това да става по прозаичната причина, че веществените доказателства не могат да се отделят от мястото, където са намерени и затова се изготвят фотоснимки, видеозаписи и т.н., друг случай са записите, изготвени при използване на СРС.

Проблемът е могат ли да се използват в наказателния процес кино-, видео-, звукозаписи и фотоснимки, които не са направени по реда и правилата на НПК?

Отговорът на този въпрос е положителен. Могат да се използват в наказателния процес, но само като веществени доказателства и ако се докаже по несъмнен начин, че записите и снимките са направени със знанието на лицето.

---

² Чл. 125. (1) НПК Когато веществените доказателства не могат да се отделят от мястото, където са намерени, както и в други предвидени в този кодекс случаи, се изготвят фотоснимки, диапозитиви, кинозаписи, видеозаписи, звукозаписи, записи върху носител на компютърни информационни данни, планове, схеми, отливки или отпечатащи. (2) Съдът и органите на досъдебното производство събират и проверяват и веществените доказателствени средства, изготвени при използването на специални разузнавателни средства, в предвидените от този кодекс случаи. (3) Материалите по ал. 1 и 2 се прилагат към делото.

В този смисъл материалните носители, съдържащи записите са веществени доказателства по смисъла на чл.109 НПК³, тъй като са предмети, по които има следи от престъплението. Например в един магазин ако се направи запис - това е следа от престъплението. От гледна точка на НПК този запис е вещь, върху която престъплението е оставило следи - то е доказателство и затова подлежи на доказване и трябва да се назначи експертиза, която със 100% сигурност може да отговори на въпроса дали има манипулиране на самия запис или на материалния носител и да се докаже несъмнено, че това е станало със знанието на лицето, затова навсякъде в публичните институции, както и търговските обекти винаги има табели, на които пише "обектът е под видеонаблюдение", за да може записът да бъде използван при необходимост в съдебно производство.

Този извод е в пълно съответствие с КРБ и в частност чл. 32 (2) КРБ, според който "Никой не може да бъде следен, фотографиран, филмиран, записван или подлаган на други подобни действия без негово знание или въпреки неговото изрично несъгласие освен в предвидените от закона случаи."

Записите и ЗЗЛД, и GDPR

Изготвянето на звукозаписи и видеозаписи е проблем и от гледна точка на GDPR и Закона за защита на личните данни. В случай на изготвяне на звукозаписи и видеозаписи, при които не е налице правно основание за обработване на личните данни на лицето/лицата, които фигурират в записа, същото е в нарушение на GDPR и на Закона за защита на личните данни. При констатирано нарушение Комисията за защита на личните данни може да наложи глоба до 20 милиона евро или в случаите на предприятие - до 4 % от общия годишен оборот.

Видеонаблюдението без съмнение само по себе си представлява обработване на лични данни, за което Комисията за защита на личните данни има няколко становища, касаещи видеонаблюдението в градския транспорт, детските градини и училищата.

Без съмнение видеонаблюдението става все по-разпространено, навлизащо във все повече аспекти от ежедневието ни. Въпросът, който стои пред нас е основателно ли е и законно ли е то?

Голяма част от работодатели, залагайки на съгласието на служителите си, свободно поставят видеокамери на работните места.

Работната група по чл. 29⁴ обаче отчита, че характерът на правоотношенията между работодателя и служителя е такъв, че съгласието на служителя трудно може да бъде

---

³ Чл. 109. Като веществени доказателства се събират и проверяват предметите, които са били предназначени или са послужили за извършване на престъплението, върху които има следи от престъплението или са били предмет на престъплението, както и всички други предмети, които могат да послужат за изясняване на обстоятелствата по делото.

⁴ Работната група по член 29 (чл. 29 РГ) е независимата европейска работна група, която се занимаваше с въпроси, свързани със защитата на неприкосновеността на личния живот и личните данни

„свободно“ дадено по смисъла на GDPR. Най-често основанието, на което можем да стъпим, за да бъде видеонаблюдението законно, не е съгласие, а легитимен интерес. В случай, че все пак камери са монтирани на работното място, това трябва да бъде отразено, чрез клауза в трудовия договор.

Защита на правата на субектите на данни по смисъла на ЗЗЛД

По отношение на законността на видеонаблюдението следва да се посочи, че то трябва на първо място да бъде прозрачно. Това означава, че субектите трябва да бъдат информирани за целите на наблюдението и начина, по който то се осъществява. Това може да бъде постигнато, чрез използването на информационни табели на видно място, които да предупреждават за използването на технически средства за наблюдение.

Ако записите се използват за вземането на автоматизирани решения, например при използване на системи за лицево разпознаване, съществува оправдан риск за прекомерно навлизане в личното пространство на субектите. В тези случаи за администраторите на лични данни са предвидени допълнителни задължения, които да гарантират, че няма да бъде неоправдано засегнато личното пространство на субектите.

В случай, че от субекта на лични данни не е поискано разрешение за прилагане на видеонаблюдение могат да бъдат предприети следните действия:

- Подаване на жалба до Комисията за защита на личните данни в едногодишен срок от узнаване на нарушението, но не по-късно от пет години от извършването му.
- Обжалване на действията на администратора на лични данни пред съответния административен съд или пред Върховния административен съд по общите правила за подсъдност.

Извод

Видеонаблюдението винаги трябва да бъде пропорционално на преследваните с него цели. Прозрачността и целесъобразността са двата стълба, на които трябва да се основава използването на видеонаблюдение, за да бъде законно.

Автор: Мая Иванова